

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՒԻՐԵԱԿ ԻԾԽԱՆԸ

Հայ եկեղեցին խնդութեամբ կը դիմաւորէ ու կը տօնախմբէ իր մեծ իշխանին՝ Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանին ընտրութիւնն ու գահակալութիւնը Երուսաղէմի Պատրիարքական Ս. Աթոռին: Գեղեցիկ զուգահիսուքով մը, Հայ եկեղեցին կ'ողբէ ոչ չնաեւ նորընտիր պատրիարքին կիսադատեալ անսակարակ նուիրումը հայ ազգին ու մշակոյթին:

Մեր իրականութեան մէջ հազուադէպ երեւոյթ է որ եկեղեցական մը դարգացնէ ու ցուցարբէ ազնուագոյն ու ընտրելագոյն իր բոլոր կարողութիւնները եւ աստուածատուր բազմապիսի շնորհները ի խնդիր իր եկեղեցւոյ բարգաւաճման, սրբաւանդման ու բարեգարգման: Արդարեւ, քիչեր կրցած են արժանանալ իսկական «իշխան եկեղեցւոյ» ժողովրդական պատուանունին կամ տիրողոսին: Այդ սակաւներէն մէկը Երուսաղէմի մեր պատրիարքն է:

Իր գերազնի վարքով ու բարեհամբոյր բնաւորութեամբ Ան արժանացած է ամէնքին խորին յարգանքին ու հիացումին: Անոր ցուցաբերած կարողութիւնն ու նախանձախնդրութիւնը եկեղեցական, գրական ու վարչական գործերուն մէջ մէկ անգամ ընդմիջտ կու գան ապացուցելու որ Ան իր եկեղեցականի պարտականութիւնը կը կատարէ բարեխղճութեամբ ու մեծ արդիւնաւէտութեամբ:

Հայոց եկեղեցին ընդհանրապէս, իսկ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան թեմը, մասնաւորապէս, երկար տարիներ շարունակ վայելեց Անոր բարձր հովանաւորութիւնը եւ պաշտպանութիւնը, գուրգուրանքը եւ սէրը: Իր լայն ժողովրդականութիւնը անկասկած արդիւնք է իր բարեկրթութեան ու պտղաբերելու ընդունակութեան:

Պարգուծիւնը մեծութիւն է: Իր պարգուծեան մէջ վեհութիւն բուրոյ մեր սրբազան պատրիարքը ազնուական, խորհրդաւոր ու անբացատրելի կերպարանք ու զրսեւորման ինքնայատուկ եղանակ մը ունի, որ կը գրաւէ ու կ'առինքնէ զինք դիտողն ու ունկնդրողը:

Բերկրութեամբ ու գոհունակութեամբ կը համակուին բովանդակ սրտերը ի տես անոր լուսապայծառ դէմքին եւ ի լուր անոր իմաստալից խօսքերուն: Հազուադիւր բարութեամբ ու առաքինութեամբ օփտուած այս մեծ իշխանը ունի մարդոց ներաշխարհը թափանցելու բացառիկ կարողութիւն: Ան չի փութար դատելու, որքան՝ խրատելու եւ ներելու: Չի զայրանար, կը համբերէ: Չի վշտանար, կը հանգուրժէ: Խռովութիւն չի ստեղծէր, խաղաղութիւն կը սերմանէ: Չարկամութեան բարեացակամութեամբ կը փոխադարձէ: Քէնն ու ատելութիւնը կը փոխարինէ անոխակալութեամբ ու սէրով: Իր հակառա-

կորդները կորստեան մատնելու եւ ընդհանրապէս անոնց հետ թշնամանալու անընդունակ այս երկայնամիտ ու ներողամիտ եկեղեցականը բարեգործուած է պէս պէս իշխանայատուկ բարեմասնութիւններով:

Մեր պատրիարքը իր ողջ հովուական, առաջնորդական ու պատրիարքական ծանր ու պատասխանատու կեանքը զուգորդած է գրական գործունէութեան հետ: Այս կցորդումը զինքը դէմ յանդիման դրած է կրկնակ դերի մը: Առաւել արդիւնաւէտութեամբ պսակելու համար իր եկեղեցաշէն ու ազգօգուտ գործունէութեան զոյգ անդաստանները, Ան ճրագը վառ կը պահէ մինչեւ արշալոյս: Հոգեանունդ գիրքերը կերակուր ու ըմպելի դարձուցած, անյազարար կ'ընթերցէ Ան. կը պրպտէ, կը հետազօտէ, կը պեղէ, կը խոկայ, կ'աղօթէ: Իր առօրեայ կեանքին ու գործունէութեան զուգընթացաբար տեղ գտնող այս կարեւոր ու անհրաժեշտ պարապմունքները կու գան հարստացնելու իր մտքի շտեմարանը, խորացնելու անոր առլցուն հաւատքը, զօրութիւն ու տոկունութիւն պարգեւելու անոր պողպատեայ կամքին:

«Նոր Աշխարհ» ժամանումի պահէն իսկ Ան գիտակցեցաւ որ Հայ Եկեղեցին նոր ցամաքամասին վրայ ունի իր լուրջ խոչընդոտները: Դիմագրաւելու համար անոր առջեւ ծառացած վիթխարի հարցերը, Ան զօրաշարժի ենթարկեց իր ուժերը. հիմնապէս պատրաստուեցաւ, գիտութեամբ զինուեցաւ ու լուսաւորուեցաւ, ու ապա ասպարէզ իջաւ ծառայութեան: Ան նաւարկեց հոսանքն ի վեր, եւ իր արի կեցուածքով, տոկուն նկարագրով ու անվհատելի կամքով հարթեց, յաղթահարեց դժուարութիւնները, եւ իրեն վստահուած Բանաւոր Հօտը առաջնորդեց իմաստութեամբ, գիտութեամբ եւ զգուշութեամբ: Գիտակից առաջնորդական աթոռի ու դիրքի խիստ պահանջներուն ու բազմատեսակ կարիքներուն, Ան իր ամբողջական ուժերն ու կարողութիւնը, տիւ եւ գիշեր, ի սպաս դրաւ թեմական կազմակերպչական կեանքի բարելաւման:

Մեր պատրիարքը քաջատեղեակ է մեր ժողովուրդի մշակոյթի պատմութեանը: Անոր հետաքրքրութիւնն ու հմտութիւնը դէպի մեր պատմութիւնը, գրականութիւնը, երաժշտութիւնը, եւ ընդհանրապէս արուեստը, հիացմունքի արժանի են: Անոր ցուցաբերած պաշտամունքային սէրը դէպի մեր հոգեւոր ու ժողովրդական երաժշտութիւնը կը մատնանշէ անոր հոգիին հայկականութիւնն ու ազնուականութիւնը: Սրբազան պատրիարքին շահեկան ելոյթներն ու հոգեզրաւ դասախօսութիւնները հանճարեղ Կոմիտաս վարդապետի կեանքի, գործունէութեան ու անոր ստեղծագործութեանց մասին դրոշմուած պիտի մնան առ յաւէտ մեր մտքերուն ու սրտերուն մէջ: Տարաբախտ երաժիշտին երգերու պատկերաւոր բացատրութիւնն ու մեկնաբանութիւնը կենդանացուցած ու անմահացուցած են հէք վարդապետին յիշատակը: Զանազան քաղաքներուն մէջ տրուած այս բանախօսութիւնները հետաքրքրութեան ու խանդավառութեան ալիքներ յառաջացուցած են ոչ միայն Հայ իրականութենէն ներս, այլեւ օտար շրջանակներուն մէջ: Հայ երգին ու հանճարին հաղորդակից եղած են մեր հիւրընկալ ժողովուրդի զաւակներէն շատերը:

Մարդ ակամայ հարց կու տայ, թէ բազմազարդ առաջնորդը ե՞րբ կը գտնէր ժամանակը զբաղուելու նաեւ իր նախասիրած նիւթերով եւ հետաքրքրուելու անոնց մանրամասնութիւններով: Այս յաջողութիւնը անտարակոյս ցոյց կու տայ կազմակերպուած մարդու մը կեանքը, ապա եւ կը մատնանշեն անոր

բարձր իմացականութեամբ օժտուածութիւնը, հետաքրքրութեանց ու կարողութեանց բազմազանութիւնը եւ անսահմանութիւնը, ինչպէս նաեւ մեղուաջան աշխատասիրութիւնը: Մեր ջանասէր պատրիարքին երբեք չեն պակսիր երիտասարդական եռանդ, աւիւն, կորով: Իմաստախոհ առաջնորդի վայել այս կեանքը իրեն կը բերեն պատիւ ու պարծանք, իսկ Հայաստանեայց եկեղեցիին՝ ուրախութիւն եւ մխիթարութիւն:

Աստուծոյ տուրքը բոլորանուէր սրտով ընծայաբերելու իր ուխտին մէջ մեր պատրիարքը կը շարունակէ իր սուրբ գործը ամենայն հաւատարմութեամբ ու լաւատեսութեամբ: Ան կը հաւատայ սփիւռքի տարածքին կոտորակուած հայութեակորներուն անաղարտ պահպանմանը: Ան խորապէս համոզուած է որ հակառակ հայու ճակտին խարանուած դառն ու մրոտ ճակատագրին, հայուն երթը յաւիտենական է ու անխափանելի:

Հաղորդակից իր շրջապատին ու դրուածքին, տեղական պայմաններու կարգուսարքին ու հանգամանքներուն, եւ մանաւանդ վերահասու ներկայ դարու հասարակական կարգերու եւ բարքերու անկայուն, արագընթաց ու մշտափոփոխ վիճակին, Ան կը ջանայ միատեղել հայութիւնը հայ դարաւոր սրբազան գմբէթին ներքոյ: Կը հաւատայ որ մէկտեղումը ոչ միայն ուժ է եւ կը փրկէ զմեզ ուժացումէ ու կործանումէ, այլեւ անարատ ու անեղծ կը պահէ ու կը պահպանէ հայ մարդուն հոգին, հաւատքը, անոր տոհմիկ սովորոյթները եւ ազգային աւանդութիւնները:

Մեր պատրիարքը լաւատես է, հեռատես ու իրատես: Անոր ողջ էութիւնը կը թրթռայ կեանքով ու խանդով:

Վանական օրերէն հաւատարիմ իր ներքին ազնիւ ձայնին ու հոգեւոր կոչումին, Ան կը շարունակէ անշեղօրէն ու հաստատակամօրէն ընթանալ իր նախահարց շառաւիղով:

Երուսաղէմի այս արժանընտիր պատրիարքին ու Հայ Եկեղեցւոյ մեծ իշխանին կը մաղթենք արեւշատութիւն, արգասաբեր գործունէութիւն եւ մշտադալար ճանապարհ:

ԶԵՆՈՒՔ ՔԼՆՅ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

